

Zapiski bibliograficzne

NIEMCY W DOBIE IMPERIALIZMU

Okres Wilhelma II

DIETER FRICKE: Die sozialdemokratische Parteischule (1906—1914). Z. f. Geschw.“ 1957, H. 2., s. 229—248.

Socjaldemokratyczna szkoła partyjna założona została w Niemczech w 1906 r. Na ogół przeważały w niej tendencje lewicowe. Artykuł informuje na podstawie archiwów partyjnych i policyjnych oraz prasy o programie nauczania, osobach wykładowców, składzie społecznym słuchaczy, znaczeniu szkoły dla organizacji partyjnej itp.

Niemcy hitlerowskie

HEINRICH BODENSIECK: Die Politik der Zweiten Tschecho-Slowakischen Republik (Herbst 1938 — Frühjahr 1939). „Z. f. O.“ H. 1/1957, s. 54—71.

Republika czechosłowacka opierała po pierwszej wojnie światowej swoją pozycję na arenie międzynarodowej na współpracy z mocarstwami i z Ligą Narodów. W jesieni 1938 r. okazało się, że dotychczasowe oparcie zawiodło i Czechosłowacja stanęła wobec zarysowującej się konieczności podporządkowania się Rzeszy Niemieckiej. W związku z taką zmianą sytuacji politycznej, cały wyсіtek „Drugiej Republiki Czecho-słowackiej“ (tak określa autor artykułu Czechosłowację po konferencji w Monachium) szedł w kierunku uniknięcia tej konieczności. Polityka ta zakończyła się ostatecznie klęską, ponieważ Czechosłowacja nie miała żadnego oparcia, ani politycznego, ani militarnego (fortyfikacje przeszły wraz z Sudetami w ręce niemieckie), poza tym borykała się z olbrzymimi trudnościami wewnętrznymi, co łącznie z silnym naciskiem Niemiec przesądziło o losach tego kraju.

HELMUT HEIBER: Der Fall Grünspan, „V. f. Z.“ H. 2/1957, s. 134—172.

Autor przedstawił całokształt spraw i wiele szczegółów związanych z zabójstwem vom Ratha, sekretarza ambasady niemieckiej w Paryżu, w dniu 7 listopada 1938 r. Szczególnie interesujące są

informacje o przygotowaniach ze strony Niemiec, do olbrzymiego procesu propagandowego, który miał wykazać, że Herszel Grynszpan był narzędziem „międzynarodowego żydostwa“. Ostatecznie do procesu nie doszło, ponieważ zeznania zabójcy kompromitowały bardzo morale denata.

Niemcy hitlerowskie w dobie drugiej wojny światowej

ELIZA CAMPUS: Die hitlerfaschistische Infiltration Rumäniens 1939—1940, „Z. f. Geschw.“ H. 2/1957, s. 213—228.

Hitlerowska infiltracja opierała się zawsze na mniejszości niemieckiej zamieszkałej w danym kraju. Podobnie było w wypadku Rumunii. Potwierdza to autorka artykułu, która jest profesorem w Instytucie Historii Rumuńskiej Akademii Nauk.

Denkschrift Himmlers über die Behandlung der Fremd-völkischen im Osten (Mai 1940) „V. f. Z.“ H. 2/1937, s. 194—198.

Jest to po raz pierwszy w całości ogłoszony niemiecki tekst memoriału Himmlera o hitlerowskiej polityce narodowościowej na wschodzie („Einige Gedanken über die Behandlung der Fremd-völkischen im Osten“), z którego następujący fragment zasługuje na dosłowne zacytowanie: „Dla nieniemieckiej ludności wschodu nie może być żadnej wyższej szkoły jak tylko czteroklasowa szkoła ludowa (Volksschule). Celem tej szkoły ma być jedynie: proste liczenie najwyżej do 500, pisanie nazwiska, nauczanie, że boskim nakazem jest być Niemcom posłusznym i być uczciwym, pilnym i grzecznym. Czytania nie uważam za potrzebne“.

Polityka ta była na ziemiach Polski, jak powszechnie wiadomo, realizowana. Świadczy o tym także instrukcja prezidenta rejencji w Inowrocławiu o tzw. „Polenschulen“ z dnia 27 IV 1942 roku (zob. Documenta Occupationis, t. V: Karol Marian Pospieszalski, Hitlerowskie „prawo“ okupacyjne w Polsce, Poznań, Instytut Zachodni, 1952, s. 312—316).

Warto zaznaczyć, że memoriał Himmlera został ogłoszony w tłumaczeniu polskim w „Biuletynie Głównej Komisji Badania zbrodni niemieckich w Polsce“, t. IV, s. 117—125. Fakt ten został przez Helmuta Krausnicka, wydawcę omawianej dokumentacji, przeoczony, mimo że cytuje on również inne tłumaczenia tego memoriału.

Der geheime deutsch-japanische Notenaustausch zum Dreimächtepakt, „V. f. Z.“ H. 2/19 57, s. 182—193.

Dokumentacja ta, składająca się z kilku not niemieckich i japońskich, rzuca nieco nowego światła na stosunki niemiecko-japońskie w ramach tzw. Paktu Trzech.

Jerzy Krasuski i Zbigniew Kulak